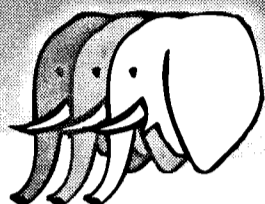

Hans Wijnberg: 'Man, ik ben zo cooperative als wat!'

Recalcitrante Chemici
Een korte, onregelmatig
verschijnende serie over
portretten binnen het
chemisch wereldje, de
witte olifanten in de grijze
kudde. Aflevering 1:
professor Hans Wijnberg.

In één van zijn columns in de Groningse UniversiteitsKrant schreef Hans Wijnberg, emeritus-hoogleraar organische chemie eens: "Van onze medestanders leren we nooit iets, die knikken altijd ja. We kunnen alleen iets leren van diegenen die het met ons oneens zijn."

Wijnberg zelf heeft kritiek op zaken binnen of buiten het universiteitswereldje dan ook nooit onder stoelen of banken gestoken. Enige tijd geleden ventileerde hij in het CW zijn ongenoegen over de plannen die paars heeft met het hoger onderwijs. En werd ons het Amerikaanse systeem uitgelegd. Want hij is een docent, in hart en nieren. Zelfs tijdens een interview met erwtensoepp.

"Ik ben destijds in Groningen aangenomen omdat ze mij niet goed kenden. Anders had ik genoeg vijanden gemaakt om de baan niet te krijgen." We schrijven 1960. Op aandringen van zijn vrouw besluit Wijnberg na twintig jaar de Verenigde Staten weer te verlaten en het hooglerarschap in Groningen te aanvaarden. Huisvesting voor het gezin van zes personen is echter niet geregeld en na drie maanden bivakkeren

in een pensionnetje in Paterswolde doet Wijnberg wat hij nog velen malen zal doen: hij ventileert zijn ongenoegen via een open brief in de krant.

Was het universiteitsbestuur hierover niet gepikeerd?

Weet ik hoe in die gezegende dagen voor de democratisering het bestuur van de universiteit was georganiseerd? Nee? Prompt volgt hierover een klein college. De funeste invloed van de democratisering illustreert hij met een anekdote. Dit is Wijnberg all over.

Maar hoe zat het nu met de reactie van het bestuur op zijn open brief? Oh ja, de secretaris van de universiteit verzocht hem niet zoveel naar de krant te schrijven. En nee, daar heeft hij zich niets van aangetrokken...

Dus hij is wel een dwarsligger? "Man, ik ben zo cooperative als wat!" Wanneer zijn pad wordt geblokkeerd, slaat hij gewoon een zijweg in. Toen bleek dat pensionering op vijftienjarige leeftijd onontkoombaar was, begon hij een eigen bedrijfje. Hij heeft er wel over gedacht deze discriminatie op grond van leeftijd bij het Europese Hof aan te vechten, maar ach, 'ze'

komen er vanzelf wel achter dat een gedwongen pensionering niet houdbaar is.

Kill Wynberg

"Ja," zegt hij schoorvoetend, na doorgevraagd te zijn over eventuele subversieve activiteiten, "ik moet het alleen van woorden hebben, ik plant zaadjes. Ik heb nooit in demonstraties meegelopen." Dat lijkt weer een te bescheiden opstelling, want Wijnberg heeft wel degelijk zijn sporen achtergelaten binnen en buiten de Groningse universiteit.

"Het moest maar Amerikaans, zonder na te denken of dat beter was", herinnert hij zich de beginfase in Groningen. Samen met Jan Kommandeur ("mijn partner in crime") lukte het Wijnberg de door hem verfoeide vaste aanstelling van promovendi af te schaffen. En als eerste binnen de chemie in Groningen stelde hij naast zich 'beteren' aan en creëerde daarmee een situatie van 'meerdere gelijken' binnen zijn vakgroep. "Maar", vertelt H. de Jongh, zijn eerste promovendus desgevraagd telefonisch, "hij was tegelijkertijd de baas."

Tegen de democratisering van de universiteiten heeft hij zich dan ook altijd met hand en tand verzet, ondermeer in zijn columns. "Ik ben bijna de enige geweest die zich niet heeft teruggetrokken en er tegenin is gegaan", concludeert hij zich niet populair. Toen hij de kreet 'Kill Wynberg' op Groningse muren las voelde hij zich 'heel erg upset'. Maar

er bestond wel degelijk sympathie voor zijn tegendraadse opvattingen. Na zijn ontslag door de redactie kreeg hij zo'n honderd steunbetuigingen, waardoor zijn column bleef bestaan totdat hij er zelf genoeg van had.

Survival

Ook zijn opvatting over lesgeven was anders dan die van anderen. "Slechts 1 procent van de totale hoeveelheid chemie die je te weten komt leer je aan de universiteit. Je leert het beste uit boeken. Het optreden als docent is veel meer dat als acteur, performer. Je moet die jongens enthousiast maken, zodat ze het vak zelf bestuderen. Mijn colleges waren vaak anekdotisch." Dit tot ontzetting van menig student die zich aan het eind van een college afvroeg wat nu in hemelsnaam voor het tentamen te leren.

"Voor de goede studenten heb ik heel veel van nut gedaan, voor de middelmatigen en slechten niet", geeft hij toe. Of hij daar spijt van heeft? "Ik?! Spijt?! Survival of the fittest, hè!"

Zijn collega's vonden eigenlijk dat hij moest werken zoals zij dat gewend waren. Maar omdat hij in zijn instituut de baas was hoefde hij zich daar weinig van aan te trekken, verklaart hij lachend. "Je moet niet als adviseur of als dominee optreden, maar de macht in handen nemen. Ik zou een tijdje minister van Onderwijs willen zijn."

Wijnberg heeft nooit het geduld voor politiek gehad, maar anders... De democra-

tisering op de universiteiten was teruggedraaid en het ministerie van Onderwijs telde nog slechts driehonderd ambtenaren. Iedere hoogleraar kreeg, zonder vragen vooraf, voor vijf jaar een zakgeld en hoefde pas achteraf verantwoording af te leggen. Daarnaast zou ons land de "Koningin Beatrix universiteit" rijker zijn geweest. Een universiteit gefinancierd door Koningin Beatrix (honderd miljoen gulden), Philips, AKZO, Unilever en Shell (ieder 25 miljoen gulden) waar uitsluitend het crème de la crème aan onderzoekers en studenten zou worden toegelaten.

Keurslijf

Eigen baas zijn lijkt voor Wijnberg een noodzakelijke levensvoorwaarde. "Ik ben al vroeg met de autoriteiten in botsing gekomen. Ik ben twee keer sergeant geweest en twee keer gedegradeerd. (Daarna werd ik wel luitenant.)" En: "Het bedrijfsleven kent voor mij te veel regels, is een te nauw keurslijf." "Mijn vrouw zegt dat ik

conflict-oriented ben, maar dat ben ik niet met haar eens", lacht hij. Zijn amicale en joviale optreden lijken eventuele botsingen echter te dempen. "Ik geloof niet dat ik op dit moment in Nederland een vijand heb." Wijnberg is echter nooit gevraagd lid te worden van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen ("Het is niet dat dit mij spijt"), en sommige chemici vragen zich af of dat iets met zijn "lastige" karakter heeft te maken.

"Maar ik ben niet recalcitrant", zegt hij beslist. "Wel denk ik dat het mij bevalt en loner te zijn, tegen de draad in te zijn. Ik wil anders zijn dan anderen, de nummer één van de rij."

De zon schijnt nog steeds en Wijnberg gaat golfen. ("Dat zou ik voor mijn pensionering nooit hebben gedaan.") Hij gaat alleen, zoals meestal, de loner... ●

Monica van der Garde

CW51/24 DEC 1994

INTERVIEW